

หน้าที่ของคำว่า “ซึ่ง” ในระดับปริจเฉท

Function of /ซึ่ง/ in discourse

ดร. ไพรรณ สิมมา¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน้าที่ในระดับปริจเฉทของคำว่า “ซึ่ง” ในภาษาไทย โดยการศึกษาพบว่าเมื่อ “ซึ่ง” ปรากฏระหว่างหน่วยย่อย คำ ๆ นี้ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉทประเภทเสริมความหรือเป็นเหตุเป็นผลดังที่งานวิจัยก่อนหน้านี้กล่าวไว้ หากแต่ “ซึ่ง” ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง โดย “เรื่อง” ที่อ้างอิงถึงอาจเป็นส่วนประกอบใดส่วนประกอบหนึ่งหรือเป็นสารสนเทศทั้งหมดที่ปรากฏในหน่วยย่อยก่อนหน้า และอาจแสดงโดยการใช้รูปแทน การซ้ำคำหรือวลี หรือการละไว้ในฐานที่เข้าใจ เนื่องจากคำว่า “ซึ่ง” ในฐานะตัวบ่งชี้เรื่องเป็นคำที่ไม่เปลี่ยนรูป ไม่มีหน้าที่เชิงวากยสัมพันธ์ และมีความหมายเชิงกระบวนการอันนำไปสู่ความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยย่อยและความมีเอกภาพของปริจเฉท เราจึงสามารถพิจารณาได้ว่า คำ ๆ นี้เป็นดัชนีปริจเฉท โดยผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะจัดให้อยู่ในประเภทเดียวกันกับดัชนีปริจเฉทที่ทำหน้าที่แสดงความสัมพันธ์ในระดับ โครงสร้างปริจเฉท

คำสำคัญ: “ซึ่ง” ปริจเฉท ดัชนีปริจเฉท

¹อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

This article aims to study the function of /σ∞LN/ in Thai discourse. Against what is indicated in a previous research, it is found that when /σ∞LN/ appears between utterances, it doesn't function as a discourse marker with additive and causal meaning, but as a topic marker. The topic marked by /σ∞LN/ may be a component or all information expressed in a preceding utterance and it may be referred by the use of substitution, repetition or ellipsis. As the word /σ∞LN/ in the function of topic marker is invariable, has no syntactic function and has procedural meaning, which leads to the connection between utterances and to discourse coherence, it can be considered as discourse marker. And, in my opinion, it should be included in the same group as those that function in the discourse structure level.

Keywords: /σ∞LN/, discourse, discourse marker

บทนำ

คำว่า “ซึ่ง” ในภาษาไทย เป็นคำที่แสดงหน้าที่หลายประการ นัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์ (2551) ได้อธิบายไว้ว่า “ซึ่ง” ทำหน้าที่ในสามมิติ ได้แก่ 1) ในมิติวากยสัมพันธ์ “ซึ่ง” ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณาณุประโยชน์ชนิดที่เป็นตัวเชื่อมคุณาณุประโยชน์ และเป็นตัวนำอณุประโยชน์เดิมเต็ม 2) ในมิติวจนปฏิบัติศาสตร์ “ซึ่ง” ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย และเป็นตัวบ่งชี้เรื่อง และ

3) ในมิติสัมพันธ์สาร ซึ่งในบทความวิจัยนี้จะเรียกว่า “ปริจเฉท”¹ “ซึ่ง” ทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉทประเภทเสริมความและเป็นเหตุเป็นผล ในบทความนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะอภิปรายหน้าที่ของคำว่า “ซึ่ง” ในระดับปริจเฉท นั่นก็คือ อภิปรายว่าคำ ๆ นี้ทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉทประเภทเสริมความและเป็นเหตุเป็นผล ตามที่นัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์ระบุไว้หรือไม่ อย่างไร

ปริจเฉทและดัชนีปริจเฉท

ก่อนที่จะกล่าวถึงหน้าที่ต่าง ๆ ของคำว่า “ซึ่ง” ในภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่ในระดับปริจเฉท ผู้วิจัยขอกล่าวถึงแนวความคิดเกี่ยวกับปริจเฉทและดัชนีปริจเฉทโดยทั่วไปดังนี้

ในด้านโครงสร้าง ปริจเฉท (discourse) มักได้รับคำนิยามว่าเป็นหน่วยภาษาในระดับสูงกว่าประโยค คำนิยามนี้อาจนำไปสู่ข้อสรุปว่าปริจเฉทเป็นหน่วยทางไวยากรณ์ และเป็นหน่วยระดับสูงสุดทางไวยากรณ์ (หน่วยเสียง-หน่วยคำ-คำ-วลี-ประโยค-ปริจเฉท) อย่างไรก็ดี ในความเป็นจริงแล้ว ปริจเฉทไม่ใช่หน่วยทางไวยากรณ์เหมือนประโยค ดังที่ฮัลลidayและฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976, p. 2) ได้กล่าวไว้

“a text is not something like a sentence, only bigger; it is something that differs from a sentence in kind”.

ปริจเฉท หรือที่ฮัลลidayและฮาซัน (Halliday & Hasan 1976) เรียกว่า text นั้นไม่ใช่หน่วยภาษาที่ใหญ่กว่าประโยค หากแต่เป็นหน่วยภาษาที่แตกต่างจากประโยคเพราะอยู่คนละมิติกัน กล่าวคือ ประโยคเป็นหน่วย

ทางไวยากรณ์หรือหน่วยทางวากยสัมพันธ์ ส่วนปริจเฉทนั้น เป็นหน่วยทางการสื่อสาร (language in use) และเป็นหน่วยทางความหมาย (semantic unit)

หน่วยย่อยที่เล็กที่สุดของปริจเฉท เรียกว่า “หน่วยถ้อย” (utterance) ซึ่งหมายถึงถ้อยคำที่มีความหมายสมบูรณ์ครบถ้วนที่ผู้พูดสื่อสารไปยังผู้ฟัง หน่วยถ้อยอาจปรากฏในรูปของประโยคได้ แต่ไม่เสมอไป เนื่องจากโครงสร้างอื่น ๆ ทางไวยากรณ์ เช่น คำ และวลี สามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยถ้อยได้เช่นกัน หน่วยถ้อยมีลักษณะทำนองเสียง (intonation pattern) เป็นของตนเอง และปรากฏอยู่ระหว่างการเว้นวรรค (pause) ในภาษาเขียนของหลาย ๆ ภาษาจะมีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนเพื่อแสดงลักษณะการออกเสียงที่บ่งชี้ขอบเขตของหน่วยถ้อย ยกตัวอย่างเช่น ภาษาสเปน ใช้เครื่องหมายมหัพภาค (.) เครื่องหมายมหัพภาคคู่ (:) และเครื่องหมายอัฒภาค (;) เพื่อบ่งชี้การจบของแต่ละหน่วยถ้อยได้

“ดัชนีปริจเฉท” (discourse marker) คือหน่วยภาษาซึ่งทำหน้าที่ชี้แจงการอนุมาน หน่วยถ้อย ลักษณะทั่วไปของดัชนีปริจเฉทมี

ดังนี้ 1) เป็นคำที่ไม่เปลี่ยนรูป หรือมีแนวโน้มที่จะไม่เปลี่ยนรูป² 2) ไม่ทำหน้าที่ใด ๆ ในระดับประโยค³ 3) มีความหมายเชิงกระบวนการ (procedural meaning) เป็นความหมายหลัก⁴ สำหรับนักวิจัยบางคน เช่น ฮัลลiday และ ฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) ชิฟฟริน (Schiffin, 1987) ฟวนเตส โรดริเกซ (Fuentes Rodríguez, 1987) เมเดโรส มาร์ติน (Mederos Martín, 1988) บริซ โกเมซ (Briz Gómez, 1998) ปอนส์ บอร์เดเรีย (Pons Bordería, 1998) และ โดมิงเกซ การ์เซีย (Domínguez García, 2007) คำนีปริจเภทต้องแสดงความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยย่อย (connective meaning) แต่สำหรับนักวิจัยบางคน เช่น ปอร์โตเลส (Portolés, 1998) และ มาร์ติน โซรากิโนและปอร์โตเลส (Martín Zorraquino & Portolés, 1999) การแสดงความเชื่อมโยงไม่ใช่เงื่อนไขจำเป็นสำหรับการทำหน้าที่เป็นคำนีปริจเภท

หากยึดถือตามการแบ่งประเภทคำนีปริจเภทซึ่งปรากฏในงานวิจัยของปอร์โตเลส (Portolés, 1998) และ มาร์ติน โซรากิโนและปอร์โตเลส (Martín Zorraquino & Portolés, 1999) เราอาจแบ่งคำนีปริจเภทเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. คำนีปริจเภทที่แสดงความหมายเพื่อการโต้แย้งแสดงเหตุผล แบ่งประเภทตามความหมายซึ่งเฉพาะได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1) คำนีปริจเภทที่แสดงความหมายแบบเสริมความ คือคำนีปริจเภทที่เชื่อมโยงหน่วยย่อยที่นำไปสู่ข้อสรุปเดียวกัน เช่น “และ” “นอกจากนี้” “อีกทั้ง” “รวมทั้ง” “แถม” เป็นต้น

2) คำนีปริจเภทที่แสดงความหมายแบบเป็นเหตุเป็นผล เช่น “เพราะ” “เพราะฉะนั้น” “ดังนั้น” เป็นต้น

3) คำนีปริจเภทที่แสดงความหมายแบบขัดแย้ง เช่น “แต่” “อย่างไรก็ดี” “ทั้ง ๆ ที่” เป็นต้น

2. คำนีปริจเภทซึ่งแสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง แบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่

1) คำนีปริจเภทที่บ่งชี้ว่าหน่วยย่อยที่ตามมาเป็นสารสนเทศใหม่ แตกต่างจากสารสนเทศซึ่งปรากฏในหน่วยย่อยที่นำหน้า เช่น “ที่นี่” เป็นต้น

2) คำนีปริจเภทที่ทำหน้าที่เรียงลำดับสารสนเทศที่ผู้พูดส่งไปยังผู้ฟัง แบ่งเป็นคำนีปริจเภทที่บอกลำดับแรก (เช่น “ประการแรก” “ในอันดับแรก” เป็นต้น) คำนีปริจเภท

ที่บอกความต่อเนื่อง (เช่น “ประการที่สอง” “ในอีกด้านหนึ่ง” เป็นต้น) และดัชนีปริจเฉทที่บอกลำดับสุดท้าย (เช่น “สุดท้าย” “ประการสุดท้าย” เป็นต้น)

3) ดัชนีปริจเฉทที่บ่งชี้ว่าหน่วยย่อยที่ตามมาเป็นสารสนเทศซึ่งมีความเกี่ยวข้องทางอ้อมกับสิ่งที่พูดถึงในหน่วยย่อยที่นำหน้า เช่น “เออ” “เอ้อ” เป็นต้น

3. ดัชนีปริจเฉทที่บ่งชี้การกล่าวซ้ำใหม่ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มย่อย

1) ดัชนีปริจเฉทที่บ่งชี้ว่าหน่วยย่อยที่ตามมากล่าวซ้ำสิ่งที่สื่อสารในหน่วยย่อยที่นำหน้าด้วยการใช้ถ้อยคำใหม่ หรือด้วยการพูดจากมุมมองอื่น เช่น “นั่นก็คือ” “กล่าวคือ” เป็นต้น

2) ดัชนีปริจเฉทที่บ่งชี้ว่าหน่วยย่อยที่ตามมาเป็นสารสนเทศที่แก้ไขหน่วยย่อยที่นำหน้า เนื่องจากผู้พูดพิจารณาว่าสิ่งที่สื่อสารในหน่วยย่อยแรกนั้นไม่ตรงกับความต้องการของผู้พูด เช่น “หรือถ้าจะพูดให้ถูกต้อง”

3) ดัชนีปริจเฉทที่บ่งชี้ว่าหน่วยย่อยที่นำหน้าไม่มีความเกี่ยวข้องกับข้อสรุปที่ผู้พูดมุ่งหมาย เช่น “ไม่ว่าอย่างไร”

4) ดัชนีปริจเฉทที่บ่งชี้ว่าหน่วยย่อย

ที่ตามมาเป็นบทสรุปของสารสนเทศที่นำหน้า เช่น “สรุปแล้ว” “กล่าวโดยสรุป” เป็นต้น

4. ดัชนีปริจเฉทซึ่งชี้ว่าการตีความหมายของหน่วยย่อย โดยไม่แสดงความเชื่อมโยงกับหน่วยย่อยอื่น แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ดัชนีปริจเฉทซึ่งทำให้หน่วยย่อยที่ตามมาเป็นข้อเสนอ (argument) ที่มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น เช่น “อันที่จริง” “ในความเป็นจริงแล้ว” “จริง ๆ แล้ว” เป็นต้น

2) ดัชนีปริจเฉทซึ่งบ่งชี้ตัวอย่าง เช่น “ยกตัวอย่างเช่น” เป็นต้น

5. ดัชนีปริจเฉทที่ใช้ในกระบวนการสื่อสารและตอบโต้ในบทสนทนา แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยต่าง ๆ ดังนี้

1) ดัชนีปริจเฉทที่ทำหน้าที่จัดโครงสร้างความในบทสนทนา เช่น “เออ” “อืม”

2) ดัชนีปริจเฉทที่ใช้เพื่อเรียกร้องความสนใจของผู้ร่วมสนทนา เช่น “นี่”

3) ดัชนีปริจเฉทที่สถานะภาวะสัจยฐาน (Epistemic modality markers) ได้แก่ ดัชนีปริจเฉทซึ่งบ่งบอกระดับความมั่นใจของผู้พูด เช่น “แน่นอน” และดัชนีปริจเฉทซึ่งบ่งชี้แหล่งข้อมูลของผู้พูด เช่น “เท่าที่เห็น” “เท่าที่ได้ยิน”

4) คำนีปริจเฉพทศนะภาวะปริศักดี (Deontic modality markers) เป็นคำนีปริจเฉพทศนะซึ่งบ่งชี้มนโนทศนั้เกี่ยวกับควมสมัครใจหรือควมพอใจของผูู้พูด กล่าวคือ บอการยอมรับเห็นชอบ เห็นด้วย เช่น “อีม” “ดี” “ตกลง” เป็นต้น

หน้าที้ต่าง ๆ ของคำว่า “ซึ่ง”

จากผลการวิจัยของนักศนั้ชนัน เยาวพัฒน์ (2551) คำว่า “ซึ่ง” มีหน้าที้ดังต่อไปนี้

1. หน้าที้เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค

คำว่า “ซึ่ง” ทำหน้าที้เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคชนิดที้เป็นตัวเชื่อมคุณานุประโยค (relativizer)⁵ โดยคุณานุประโยคหมายถึงอนุประโยคขยายควมหมายชนิดบอกคุณลักษณะ (attribute) ที้ช่วยจำกััดสิ่งอ้างถึง (referent) ใให้กับนามวลีหรือส่วนประกอบที้ใหญ่กว่านามวลีในมุขยประโยค เป็นส่วนขยายที้จะปรากฏหรือไม่ก็ได้ คำว่า “ซึ่ง” สามารถปรากฏร่วมกับทั้งคุณานุประโยคเจาะจง (defining relative clause) และคุณานุประโยคไม่เจาะจง (non-defining relative clause) อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki & Ingkapirom, 2005, pp. 246-247) กล่าวว่ ในขณะที้ตัวบ่งชี้คุณานุ-

ประโยค “ที้” ปรากฏในภาษาหลากหลายประเภท คำว่า “ซึ่ง” ในฐานะตัวบ่งชี้คุณานุประโยค จะพบในภาษาทางการและในภาษาเขียนเสียมากกว่า ความแตกต่างนี้้เป็นผลมาจากหน้าที้ของตัวบ่งชี้คุณานุประโยคทั้งสอง กล่าวคือ คำว่า “ที้” ใช้แทนนามวลีในมุขยประโยคเท่านั้น ส่วนคำว่า “ซึ่ง” นอกจากจะใช้แทนนามวลีแล้ว ยังใช้แทนสารสนเทศทั้งหมดที้ปรากฏในมุขยประโยคได้ด้วย ยกตัวอย่างเช่น

(1) ขณะนี้้มีข่าวทหารของประเทศเพื่อนบ้านทางตะวันออก คือ กัมพูชากำลังคุกคามอยู่ตามแนวชายแดนทางด้านอีสานใต้ ซึ่งประกอบด้วย ศรีสะเกษ, สุรินทร์ และบุรีรัมย์ (แนวหน้า 27/4/2554)

(2) ทุกครั้งหลังจกที้ตกเป็นข่าวที้สะท้อนควมล้มเหลวของระบบการศึกษาจะเห็นบรรดาผู้บริหารด้านการศึกษาแทนที้จะรับฟังควมคิดเห็นแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข กลับต่างพากันออกมาปิดสวะพื้นตัวและโยนกลองกันไปมอย่างน่าขยะแขยง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงควมไม่เป็นเอกภาพ และทะเลงทศและไร้คุณภาพของผู้บริหารการศึกษาอันเป็นสัญญาณอันเลวร้ายสำหรับวงการศึกษาของชาติ

เป็นอย่างยิ่ง (แนวหน้า 14/04/2554)

ตัวอย่าง (1) คุณานุประโยค “ประกอบด้วย ศรีสะเกษ, สุรินทร์ และบุรีรัมย์” ที่มี “ซึ่ง” เป็นตัวบ่งชี้ ขยายความหมายของ นามวลี “แนวชายแดนทางด้านอีสานใต้” ในขณะที่ตัวอย่าง (2) คุณานุประโยค “สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เป็นเอกภาพ...” ที่มี “ซึ่ง” นำหน้า ขยายความหมายของแนวความคิด โดยรวม (general concept) ซึ่งปรากฏในमुख-ประโยค “ทุกครั้งหลังจากที่ ตกเป็นข่าวที่ สะท้อนความล้มเหลวของระบบการศึกษา จะเห็นบรรดาผู้บริหารด้านการศึกษา...”

2. หน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเพิ่มเติม (complementizer)

คำว่า “ซึ่ง” สามารถใช้เพื่อบ่งชี้ว่า ประโยคที่ตามมาเป็นส่วนเพิ่มเติมของ मुखประโยค โดยประโยคเพิ่มเติมที่มี “ซึ่ง” นำหน้านี้อาจทำหน้าที่เป็นอนุประโยคเพิ่มเติมกริยาหรือเพิ่มเติมนามได้ (นัทธชนัน เยาวพัฒน์, 2551 หน้า 67-75) ยกตัวอย่างเช่น

(3) **ซึ่ง**เชอตรวจการตามนำที่คังนี้ **เป**นการชอบแล้ว (พระราชหัตถเลขารัชกาลที่ 5)

(4) การ**ซึ่ง**ตำรวจจับผู้ร้ายได้ก็ดีแล้ว

(พระราชหัตถเลขารัชกาลที่ 5)

ตัวอย่าง (3) ประโยคที่มี “ซึ่ง” นำหน้า เป็นอนุประโยคเพิ่มเติมกริยา เนื่องจากทำหน้าที่เป็นประธานของกริยาในमुखประโยค ตัวอย่าง (4) ประโยคที่มี “ซึ่ง” นำหน้า เป็นอนุประโยคที่มาเพิ่มเติมค่านาม “การ”

3. หน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย (end-focus marker)

สำหรับภาษาไทย การใช้คำว่า “ซึ่ง” เป็นอีกหนึ่งกลวิธีในการแสดง “จุดสำคัญ” โดยหมายถึงสารสนเทศใหม่ ซึ่งผู้ฟังยังไม่มี ความรู้มาก่อน หรือเป็นสารสนเทศที่ผู้พูด ต้องการเน้น อีกทั้งจุดสำคัญที่แสดงโดยคำว่า “ซึ่ง” นี้จะปรากฏเป็นส่วนประกอบสุดท้ายของประโยค (นัทธชนัน เยาวพัฒน์, 2551, หน้า 81-90) ยกตัวอย่าง เช่น

(5) **เมื่อเป็นรัฐบาลก็หมายถึงการได้มาซึ่งอำนาจรัฐ (...)** (แนวหน้า 14/05/2554)

(6) การเดินทางกลับบ้านด้วยความปลอดภัย จะนำมา**ซึ่ง**ความสุขของทุกคนในครอบครัว (แนวหน้า 01/04/2554)

นามวลี “อำนาจรัฐ” และ “ความสุขของทุกคนในครอบครัว” ที่ปรากฏตามหลัง “ซึ่ง” ในตัวอย่าง (5) และ (6) ตามลำดับ เป็น

ส่วนประกอบท้ายสุดของประโยค และมีสถานภาพเป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุดที่ผู้พูดต้องการเน้นย้ำ

4. หน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง (topic marker)

ตามที่นักทฤษฎีชานน์ เยาวพัฒน์ (2551, หน้า 76-81) ได้กล่าวสรุปไว้ “เรื่อง” (topic) อ้างถึงสิ่งที่ประโยคพูดถึง เป็นสารสนเทศเก่าที่ผู้พูดสันนิษฐานว่าผู้ฟังมีภูมิหลังหรือมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ อยู่แล้ว และมีความหมายชี้เฉพาะ คำว่า “ซึ่ง” ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องในภาษาไทย ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญทั้ง 3 ประการ ดังนี้ 1) ปรากฏเป็นส่วนประกอบซึ่งอยู่ข้างหน้า “เรื่อง” ของประโยค 2) ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ส่วนประกอบนั้น ๆ เป็นสิ่งที่ประโยคพูดถึง และ 3) ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ส่วนประกอบนั้นเป็นสารสนเทศเก่า

นอกจากคุณสมบัติทั้ง 3 ประการที่นักทฤษฎีชานน์ เยาวพัฒน์ (2551) ได้ระบุไว้ ผู้วิจัยสังเกตว่า “ซึ่ง” จะนำหน้า “เรื่อง” ที่เป็นสารสนเทศที่ปรากฏในหน่วยย่อยที่นำมาก่อนทันทีเสมอ ซึ่งทำให้ผู้พูดสามารถให้ข้อมูลใหม่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ปรากฏในหน่วยย่อยที่เพิ่งจบไป ลักษณะเฉพาะนี้

ทำให้ “ซึ่ง” แตกต่างจากตัวบ่งชี้เรื่องตัวอื่น ๆ ในภาษาไทย เช่น “สำหรับ” เป็นต้น ซึ่งสามารถปรากฏนำหน้า “เรื่อง” ที่มาจากส่วนไหนของประโยคก็ได้⁶ ในตัวอย่างต่อไปนี้ เราจะเห็นว่า “ซึ่ง” บ่งชี้ว่านามวลี “วงเงินจำนวนนี้” ที่ตามมาเป็น “เรื่อง” ของหน่วยย่อย โดยนามวลีดังกล่าวนี้อ้างอิงถึงนามวลี “12,000 ล้านบาท” ที่ปรากฏในหน่วยย่อยก่อนหน้า

(7) (...) การบรรลุเป้าหมายในครั้งนี้มี การประเมินกันว่าถ้าหากจะเอาชนะเลือกตั้งให้ได้ก็ต้องใช้เงินทุ่มซื้อคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 12,000 ล้านบาทขึ้นไปซึ่งวงเงินจำนวนนี้หากมองในมุมกลับก็หมายความว่าไปถึงการใช้เงินซื้อประเทศนั่นเอง (แนวหน้า 09/04/2554)

นอกจากการใช้รูปทดแทนดังปรากฏในตัวอย่าง (7) นี้แล้ว ในการอ้างอิงกลับไปยังส่วนประกอบของหน่วยย่อยก่อนหน้าเพื่อบ่งชี้ว่าเป็น “เรื่อง” ของหน่วยย่อยที่ตามมา เรายังสามารถใช้การซ้ำคำหรือวลีได้ด้วย ยกตัวอย่างเช่น

(8) นโยบายหลักประการสำคัญที่สุดของพรรคการเมืองเพื่อไทยหรือเพื่อทักษิณที่มีการนำออกมาเผยแพร่ทั่วประเทศ

ในขณะนี้ก็คือนโยบายความปรองดองซึ่งความปรองดองที่ว่านั้นก็คือถ้าหากพรรคนี้ได้เข้ามาเป็นรัฐบาลนโยบายข้อแรกก็คือว่าเป็นความจำเป็นเร่งด่วนก็คือการออกกฎหมายนิรโทษกรรมโดยพรรคเพื่อไทยหรือเพื่อไทยอ้างแบบเข้าข้างตัวเองว่าเพื่อความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางกฎหมาย (แนวหน้า 21/05/2554)

ในตัวอย่าง (8) จะเห็นได้ว่าการซ้ำคำว่า “ความปรองดอง” เพื่อบ่งบอกว่าเป็น “เรื่อง” ของหน่วยย่อยที่ตามมา นอกจากการซ้ำคำแล้ว ยังมีการใช้คุณูปประโยค “ที่ว่านั้น” เพื่อทำให้เกิดความหมายชี้เฉพาะด้วย นอกจากนี้ที่เหล่านี้แล้ว นั้ชชนั้น ยาวพัฒนา (2551) ยังระบุว่า “ซึ่ง” ทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉทประเภทเสริมความและเป็นเหตุเป็นผลด้วย ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ว่า “ซึ่ง” ทำหน้าที่เหล่านี้หรือไม่ในย่อหน้าต่อไปนี้

หน้าที่ในระดับปริจเฉทของคำว่า “ซึ่ง”

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นั้ชชนั้น ยาวพัฒนา (2551, หน้า 90-95) ได้วิเคราะห์ว่า ในระดับปริจเฉท “ซึ่ง” ทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉท โดยนั้ชชนั้น ยาวพัฒนา (2551)

เสนอแนะว่า “ซึ่ง” แสดงความเชื่อมโยงหรือความหมายสองประเภท ได้แก่ ความหมายแบบเสริมความ (additive) เทียบได้กับ *and* และความหมายแบบเป็นเหตุเป็นผล (causal) เทียบได้กับ *so* หรือ *then* ในภาษาอังกฤษ

ก่อนที่จะวิเคราะห์ว่า “ซึ่ง” ทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉทแบบเสริมความหรือไม่ จำเป็นต้องจำกัดความหมายของความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงประเภทนี้เสียก่อน ฮัลลiday และฮาซาน (Halliday & Hasan, 1976, p. 245) กล่าวไว้ในการวิเคราะห์ความหมายแบบเสริมความของคำว่า *and* ว่าคำนี้มีความหมายว่า “there is something more to be said” ในขณะที่ ภายใต้แนวความคิดตามทฤษฎีการโต้แย้งแสดงผล (Argumentation Theory) (Anscombe & Ducrot, 1983) นักวิจัยชาวสเปน เช่น ปอร์โตเลส (Portolés, 1998, p. 139) มาร์ติน โซรากินโนและปอร์โตเลส (Martín Zorraquino & Portolés, 1999, p. 4093) มอนโตลีโอ (Montolío, 2001, p. 138) และโดมิงเกซ การ์เซีย (Domínguez García, 2007, p. 27) ได้นิยามว่าความเชื่อมโยงแบบเสริมความเป็นความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยย่อยที่มีความหมายคล้ายตามกัน (co-oriented utterances) ซึ่งก็คือ หน่วยย่อยที่

นำไปสู่ข้อสรุปเดียวกันนั่นเอง การปรากฏ
ร่วมกันของหน่วยย่อยที่มีความหมายคล้อย
ตามกันนี้จะทำให้ผู้ฟังสามารถอนุมานข้อสรุป
(conclusion) ที่ผู้พูดต้องการสื่อสารได้ง่ายกว่า
การที่มีหน่วยย่อยเพียงหน่วยย่อยเดียวเป็น
ข้อเสนอ (argument)⁷ ดัชนีปริจเฉทแบบเสริม
ความที่พบในภาษาไทย ได้แก่ “และ” และ
“นอกจากนี้” เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น

(9) นาย ก เป็นคนฉลาด ขยันหมั่นเพียร
และนาย ก เป็นคนมีศีลธรรม

ในตัวอย่าง (9) นี้ ทั้ง “นาย ก เป็น
คนฉลาด ขยันหมั่นเพียร” และ “นาย ก เป็นคน
มีศีลธรรม” ต่างเป็นหน่วยย่อยหรือข้อเสนอ
ซึ่งนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า “นาย ก เป็นบุคคลที่
น่าชื่นชม” (หรือข้อสรุปอื่น ๆ ที่มีความหมาย
ใกล้เคียงกัน) ดังนั้น จึงถือว่าเป็นหน่วยย่อย
ที่มีความหมายคล้อยตามกัน ในกรณีนี้
หน่วยย่อยแรกมีความเพียงพอในตัวเองอยู่แล้ว
ที่จะนำไปสู่ข้อสรุปดังกล่าว แต่ผู้พูดเลือก
ที่จะเพิ่มหน่วยย่อยที่มีความหมายไป
ในทิศทางเดียวกันเข้าไปอีกเพื่อสนับสนุน
ข้อสรุปที่ต้องการ

ในตัวอย่าง (10) ซึ่งมีการใช้ “และ”
เป็นดัชนีปริจเฉท เราจะไม่สามารถอนุมาน

ข้อสรุปที่ผู้พูดต้องการสื่อสารได้หากขาด
หน่วยย่อยใดหน่วยย่อยหนึ่งไป

(10) มหาอุทกภัยครั้งร้ายแรงของ
ภาคใต้ครั้งนี้ เกิดขึ้นหลังจากที่เพิ่งเกิดอุทกภัย
ใหญ่เมื่อปลายปีที่ผ่านมาเอง และสิ่งหนึ่ง
ที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด คือ ประชาชนไม่ทัน
ตั้งตัว ขณะที่การแจ้งเตือนภัย และอพยพผู้คน
ออกจากพื้นที่อันตรายจะล่าช้าและยังไม่มี
ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้เกิดความสูญเสีย
มากกว่าที่ควรจะเป็น (แนวหน้า 04/04/2554)

ในตัวอย่าง (10) ความหมายของ
“และ” บ่งชี้ว่าหน่วยย่อยที่ตามมามีความ
เชื่อมโยงกับหน่วยย่อยก่อนหน้าเพราะเป็น
การให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับหัวข้อเดียวกัน
นอกจากนี้ ความหมายของ “และ” ยังบ่งชี้อีก
ว่าการเชื่อมโยงกันของหน่วยย่อยทั้งสองนี้
นำไปสู่ข้อสรุปอย่างใดอย่างหนึ่งที่ผู้พูดตั้งใจ
จะสื่อสาร ซึ่งก็คือข้อสรุปที่ว่า “ไม่มีความ
พร้อมในการรับมืออุทกภัยที่เกิดขึ้นใน
ภาคใต้” ในกรณีนี้ต้องอาศัยสารสนเทศจาก
ทั้งสองหน่วยย่อยเพื่อที่จะสามารถอนุมาน
ข้อสรุปดังกล่าวได้

ในตัวอย่าง (11) มีการใช้ดัชนีปริจเฉท
“นอกจากนี้” และ “และ” เพื่อแสดงความหมาย

แบบเสริมความ

(11) นายตำรวจคนเดียวกันนี้ยังพยายามเบี่ยงเบนข้อเท็จจริงเพื่ออำพรางความผิดของพวกเขาเดียวกันเองว่า คนร้ายยังต่อสู้ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องป้องกันตัว ทั้ง ๆ ที่แพทย์หญิงที่ถูกจับเป็นตัวประกันยืนยันว่าไม่ได้มีการยิงจากภายในรถเพราะคนร้ายใช้ปืนที่ศีรษะของเธอตลอดเวลา นอกจากนี้ยังอ้างว่าตำรวจชุดปฏิบัติการไม่รู้ว่ามีตัวประกันอยู่ในรถ ทั้ง ๆ ที่แม่ของแพทย์หญิงซึ่งอยู่ในเหตุการณ์ด้วยยืนยันว่าได้แจ้งกับตำรวจทันทีหลังเกิดเหตุว่าบุตรสาวถูกคนร้ายจับเป็นตัวประกันอยู่ในรถด้วย

และแม้ข้ออ้างที่ว่าตำรวจระดมยิงใส่คนร้ายโดยไม่รู้ว่ามีตัวประกันอยู่ในรถจะเป็นความจริงก็ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไร้ประสิทธิภาพอย่างร้ายแรงทั้งในการประสานงานและสั่งการของผู้บังคับบัญชาระดับสูงซึ่งเป็นสัญญาณอันตรายอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายตำรวจในครั้งต่อไป โดยชีวิตของประชาชนที่ถูกคนร้ายจับเป็นตัวประกันต้องแขวนอยู่บนเส้นด้าย (แนวหน้า 18/04/2554)

ในตัวอย่าง (11) “นอกจากนี้” บ่งชี้ความหมายแบบเสริมความ โดยจะสังเกตได้ว่าหน่วยถ้อยที่มี “นอกจากนี้” นำหน้ามีความหมายไปในทางเดียวกันกับหน่วยถ้อยก่อนหน้า คือ นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า “ตำรวจชุดปฏิบัติการล้มเหลวในหน้าที่” หน่วยถ้อยที่ขึ้นต้นย่อหน้าถัดไปและมี “และ” นำหน้าก็นำไปสู่ข้อสรุปเดียวกันนี้ ในกรณีนี้หน่วยถ้อยแรกเพียงพอแล้วสำหรับการนำไปสู่ข้อสรุปที่ต้องการ การเพิ่มหน่วยถ้อยที่สองและที่สามเข้ามาจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับข้อสรุปที่อนุมานได้จากหน่วยถ้อยแรกแล้ว

เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า “ซึ่ง” ที่ปรากฏระหว่างหน่วยถ้อย เช่น ในตัวอย่าง (12) ซึ่งปรากฏในงานวิจัยของนัทธชนัน เยาวพัฒน์ (2551) และในตัวอย่าง (13) ซึ่งมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถึงแม้ว่าในกรณีเหล่านี้สามารถใช้ “ซึ่ง” แทน “และ” ได้ แต่ “ซึ่ง” ไม่ได้แสดงความหมายในลักษณะเดียวกันกับ “และ”

(12) ผู้ป่วยโรคเอดส์ส่วนใหญ่พบเพศชายมากกว่าเพศหญิงในอัตราส่วน 3.7:1 ซึ่งปัจจัยเสี่ยงของการติดเชื้อเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 77.26 (กรุงเทพฯรู้ทันเอดส์)

(13) นอกจากนี้กองทัพบกยังต้องปรับปรุงและพัฒนาระบบอาวุธในกองทัพให้มีความทันสมัยพอที่จะใช้ในการป้องกันอธิปไตยของชาติทั้งทางด้านตะวันออก ด้านตะวันตกและทางใต้ซึ่งมีข่าวว่ากองทัพบกได้ซื้อยานยนต์หุ้มเกราะบีทีอาร์ 3 อี 1 จำนวน 217 คันและรถถังหลักที 84 ออฟลอต จำนวน 200 คัน จากยูเครน (แนวหน้า 27/04/2554)

จากตัวอย่างเหล่านี้ ผู้วิจัยเห็นว่า “ซึ่ง” มีความหมายแบบอ้างอิงตาม (anaphoric meaning) คือ มีความหมายบ่งชี้ย้อนกลับไปยังสิ่งที่กล่าวมาแล้วในปริจเฉท แต่ “ซึ่ง” ไม่ได้แสดงความหมายแบบเสริมความ คือ ไม่ได้บ่งชี้ว่าหน่วยย่อยที่นำหน้ากับหน่วยย่อยที่ตามมาเชื่อมโยงกันเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปเดียวกัน หรือนำไปสู่ข้อสรุปอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และเมื่อทดลองแทนคำว่า “และ” และ “นอกจากนี้” ในตัวอย่าง (9) - (11) ด้วยคำว่า “ซึ่ง” พบว่า ในตัวอย่าง (9) ไม่ควรใช้

“ซึ่ง” แทน “และ” นั้นแสดงให้เห็นว่า “ซึ่ง” ไม่บ่งชี้ความหมายแบบเสริมความ

(9ก) นาย ก เป็นคนฉลาด
ขยันหมั่นเพียร และ/*ซึ่งนาย ก เป็นคน
มีศีลธรรม

อย่างไรก็ตาม ในตัวอย่าง (10) สามารถใช้คำว่า “ซึ่ง” แทนคำว่า “และ” ได้โดยที่เจ้าของภาษาอาจไม่รู้สึกระคายระคายใจแต่อย่างใด

(10ก) มหาอุทกภัยครั้งร้ายแรงของภาคใต้ครั้งนี้เกิดขึ้นหลังจากที่เพิ่งเกิดอุทกภัยใหญ่เมื่อปลายปีที่ผ่านมานี้เอง และ/ซึ่งสิ่งหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด คือ ประชาชนไม่ทันตั้งตัว ขณะที่การแจ้งเตือนภัย และอพยพผู้คนออกจากพื้นที่อันตรายจะล่าช้า และยังไม่มียุทธศาสตร์เท่าที่ควร ทำให้เกิดความสูญเสียมากกว่าที่ควรจะเป็น

ในตัวอย่าง (11) ไม่ควรใช้ “ซึ่ง” แทนคำว่า “นอกจากนี้” แต่ในตำแหน่งที่ใช้คำว่า “และ” สามารถใช้คำว่า “ซึ่ง” แทนได้

(11) นายตำรวจคนเดียวกันนี้ยังพยายามเบี่ยงเบนข้อเท็จจริงเพื่ออำพรางความคิดของพวกเขาด้วยกันเองว่า คนร้ายยังต่อสู้ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องป้องกันตัว ทั้ง ๆ ที่

แพทย์หญิงที่ถูกจับเป็นตัวประกันยืนยันว่า ไม่ได้มีการยิงจากภายในรถเพราะคนร้ายใช้ปืนจี่ที่ศีรษะของเธอตลอดเวลา นอกจากนี้* ซึ่งยังอ้างว่าตำรวจชุดปฏิบัติการไม่รู้ว่ามีตัวประกันอยู่ในรถ ทั้ง ๆ ที่แม่ของแพทย์หญิงซึ่งอยู่ในเหตุการณ์ด้วยยืนยันว่าได้แจ้งกับตำรวจทันทีหลังเกิดเหตุว่าบุตรสาวถูกคนร้ายจับเป็นตัวประกันอยู่ในรถด้วย

และ/ซึ่งแม้ข้ออ้างที่ว่าตำรวจระดมยิงใส่คนร้ายโดยไม่รู้ว่ามีตัวประกันอยู่ในรถจะเป็นความจริงก็ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไร้ประสิทธิภาพอย่างร้ายแรงทั้งในการประสานงานและสั่งการของผู้บังคับบัญชาระดับสูงซึ่งเป็นสัญญาณอันตรายอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายตำรวจในครั้งต่อไป โดยชีวิตของประชาชนที่ถูกคนร้ายจับเป็นตัวประกันต้องแขวนอยู่บนเส้นด้าย

จากการทดลองใช้ “ซึ่ง” แทนดัชนีปริจเฉท “และ” และ “นอกจากนี้” ผู้วิจัยพบว่าความไม่เหมาะสมในการใช้ “ซึ่ง” แทนดัชนีปริจเฉทประเภทแสดงการเสริมความเกิดจากการที่ไม่อาจยอมรับว่าสารสนเทศทั้งหมดที่แสดงในหน่วยถ้อยแรกเป็น “เรื่อง” ของหน่วยถ้อยที่สองได้ เช่น ตัวอย่าง (9) “นาย ก

เป็นคนฉลาด ขยันหมั่นเพียร” ไม่อาจถือว่าเป็น “เรื่อง” ของ “นาย ก เป็นคนมีศีลธรรม” ได้ (*สำหรับเรื่องที่ว่านาย ก เป็นคนฉลาด ขยันหมั่นเพียรนั้น นาย ก เป็นคนมีศีลธรรม) สาเหตุก็คือ หน่วยถ้อยทั้งสองให้ข้อมูลประเภทเดียวกันเกี่ยวกับ “นาย ก” นั่นก็คือ ให้ข้อมูลว่า “นาย ก เป็นคนอย่างไร” ในตัวอย่าง (11) หน่วยถ้อยแรกก็ไม่อาจถือว่าเป็น “เรื่อง” ของหน่วยที่สองได้ เพราะหน่วยถ้อยทั้งสองต่างให้ข้อมูลว่า “นายตำรวจคนเดียวกันนี้ยังทำอะไร” (*สำหรับเรื่องที่ว่านายตำรวจคนเดียวกันนี้ยังพยายามเบี่ยงเบนข้อเท็จจริงเพื่ออำพรางความคิดของพวกเขาคนเดียวเองว่าคนร้ายยังต่อสู้ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องป้องกันตัว ทั้ง ๆ ที่แพทย์หญิงที่ถูกจับเป็นตัวประกันยืนยันว่าไม่ได้มีการยิงจากภายในรถเพราะคนร้ายใช้ปืนจี่ที่ศีรษะของเธอตลอดเวลานั้น ยังอ้างว่าตำรวจชุดปฏิบัติการไม่รู้ว่ามีตัวประกันอยู่ในรถ...) ตัวอย่างนี้ หากมีการกล่าวซ้ำวลี “นายตำรวจคนเดียวกันนี้” ในหน่วยถ้อยที่สองในฐานะประธานของประโยค จะสามารถตีความได้ว่าหน่วยถ้อยแรกเป็น “เรื่อง” ของหน่วยถ้อยที่สอง และสามารถใช้ “ซึ่ง” แทน “นอกจากนี้” ได้

เพราะการซ้ำวลีดังกล่าวทำให้หน่วยถ้อยทั้งสองไม่ได้ตอบคำถามเดียวกันอีกต่อไป กล่าวคือ หน่วยถ้อยแรกจะตอบคำถาม “นายตำรวจคนเดียวกันนี้ยังพยายามทำอะไร” ในขณะที่หน่วยถ้อยที่สองตอบคำถาม “นายตำรวจคนเดียวกันนี้ยังอ้างว่าอะไร” (สำหรับเรื่องที่ว่านายตำรวจคนเดียวกันนี้ยังพยายามเบี่ยงเบนข้อเท็จจริงเพื่ออำพรางความผิดของพวกเขาเองว่า คนร้ายยังต่อสู้ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องป้องกันตัว ทั้ง ๆ ที่แพทย์หญิงที่ถูกจับเป็นตัวประกันยืนยันว่า ไม่ได้มีการยิงจากภายในรถเพราะคนร้ายใช้ปืนจี้ที่ศีรษะของเธอตลอดเวลา นั้น นายตำรวจคนเดียวกันนี้ยังอ้างว่าตำรวจชุดปฏิบัติการไม่รู้ว่ามีตัวประกันอยู่ในรถ...)

ในตัวอย่าง (10) นี้ เนื่องจากหน่วยถ้อยแรกและหน่วยถ้อยที่สองไม่ได้ให้ข้อมูลต่อคำถามเดียวกัน หน่วยถ้อยแรกจึงสามารถกลายมาเป็น “เรื่อง” ของหน่วยถ้อยที่สองได้ และทำให้สามารถใช้ “ซึ่ง” แทน “และ” ได้ (สำหรับเรื่องที่ว่ามหาอุทกภัยครั้งร้ายแรงของภาคใต้ครั้งนี้ เกิดขึ้นหลังจากที่เพิ่งเกิดอุทกภัยใหญ่เมื่อปลายปีที่ผ่านมาเองนั้น สิ่งหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด คือ ประชาชนไม่ทันตั้ง

ตัว ...) ในตัวอย่าง (11) นั้น เรายอมรับการใช้ “ซึ่ง” แทน “และ” ได้เนื่องด้วยเหตุผลเดียวกันนี้ (สำหรับเรื่องที่ว่านายตำรวจคนเดียวกันนี้ยังอ้างว่าตำรวจชุดปฏิบัติการไม่รู้ว่ามีตัวประกันอยู่ในรถ ทั้งๆที่แม่ของแพทย์หญิงซึ่งอยู่ในเหตุการณ์ด้วยยืนยันว่าได้แจ้งกับตำรวจทันทีหลังเกิดเหตุว่าบุตรสาวถูกคนร้ายจี้เป็นตัวประกันอยู่ในรถด้วยนั้น แม้ข้ออ้างที่ว่าตำรวจระดมยิงใส่คนร้ายโดยไม่รู้ว่ามีตัวประกันอยู่ในรถจะเป็นความจริงก็ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไร้ประสิทธิภาพ...)

เมื่อความเหมาะสมของการใช้คำว่า “ซึ่ง” นำหน้าหน่วยถ้อยขึ้นอยู่กับว่าเราสามารถพิจารณาว่าหน่วยถ้อยที่มาก่อนหน้าเป็น “เรื่อง” ของหน่วยถ้อยที่ตามมาได้หรือไม่ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า “ซึ่ง” ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉทแบบเสริมความ (เพราะการใช้ดัชนีปริจเฉทแบบเสริมความไม่ควรถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขดังกล่าว) แต่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง โดย “เรื่อง” ที่บ่งชี้โดย “ซึ่ง” ก็คือสารสนเทศทั้งหมดที่แสดงไว้ในหน่วยถ้อยก่อนหน้า และถูกละไว้ในฐานที่เข้าใจ ในกรณีเหล่านี้ “ซึ่ง” มีความหมายว่า “in that regard/regarding that” การใช้ “ซึ่ง” เป็นตัวบ่งชี้เรื่องที่ละไว้ใน

ฐานที่เข้าใจนี้ตอบสนองและบ่งชี้ความต้องการของผู้พูดที่จะให้สารสนเทศใหม่ที่มีความสัมพันธ์ด้านเนื้อหา กับสิ่งที่เพิ่งพูดจบไป ดังนั้นแล้ว เราสามารถอธิบายความหมายของ “ซึ่ง” ที่ใช้ในตัวอย่าง (12) และ (13) ได้ดังนี้

(12) ผู้ป่วยโรคเอดส์ส่วนใหญ่พบเพศชายมากกว่าเพศหญิงในอัตราส่วน 3.7:1 ซึ่งปัจจัยเสี่ยงของการติดเชื้อเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 77.26 = สำหรับเรื่องที่ว่า ผู้ป่วยโรคเอดส์ส่วนใหญ่พบเพศชายมากกว่าเพศหญิงในอัตราส่วน 3.7:1 นั้น ปัจจัยเสี่ยงของการติดเชื้อเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 77.26

(13) นอกจากนี้กองทัพก็ยังต้องปรับปรุงและพัฒนาระบบอาวุธในกองทัพให้มีความทันสมัยพอที่จะใช้ในการป้องกันอธิปไตยของชาติทั้งทางด้านตะวันออก ด้านตะวันตกและทางใต้ซึ่งมีข่าวว่ากองทัพพบได้ซ็อยยานยนต์หุ้มเกราะบีทีอาร์ 3 อี 1 จำนวน 217 คัน และรถถังหลักที 84 ออฟลอต จำนวน 200 คัน จากยูเครน = สำหรับเรื่องที่ว่า กองทัพก็ยังต้องปรับปรุงและพัฒนาระบบอาวุธในกองทัพให้มีความทันสมัยพอที่จะใช้ในการป้องกันอธิปไตยของชาติทั้งทางด้าน

ตะวันออก ด้านตะวันตกและทางใต้นั้น มีข่าวว่ากองทัพพบได้ซ็อยยานยนต์หุ้มเกราะบีทีอาร์ 3 อี 1 จำนวน 217 คัน และรถถังหลักที 84 ออฟลอตจำนวน 200 คัน จากยูเครน

สำหรับหน้าที่แสดงความหมายแบบเป็นเหตุเป็นผลนั้น จากการวิจัยของนักวิจัยนั้น เยาวพัฒน์ (2551) เราจะเห็นได้ว่าบางกรณีหน่วยถ้อยที่ขึ้นต้นด้วย “ซึ่ง” มีความหมายเป็นผลหรือข้อสรุปของสารสนเทศที่แสดงไว้ในหน่วยถ้อยที่นำหน้า เช่น

(14) ถ้าพบก็หมายถึงว่าประเทศไทยจะเข้าข่ายเป็นแหล่งแพร่เชื้อเพิ่มอีก 1 ประเทศซึ่งสถานการณ์จะรุนแรงขึ้น (กรุงเทพฯธุรกิจ)

(15) เนื่องด้วยเกิดพายุใหญ่ในกรุงเทพฯ จนถึงพัดกระเบื้องหลังคาตำหนักปลิวไปนั้น คงต้องมีการซ่อมหลังคาตำหนัก ซึ่งบางที่อาจจะต้องย้ายเสด็จมาประทับตำหนักเก่า (สาส์นสมเด็จ)

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความหมายแบบเป็นเหตุเป็นผลที่ปรากฏในตัวอย่างเหล่านี้ที่รวบรวมไว้ในงานวิจัยของนักวิจัยนั้น เยาวพัฒน์ (2551) เป็นผลสืบเนื่องมาจากบริบทเท่านั้น กล่าวคือ “ซึ่ง” ไม่ได้

มีความหมายบ่งชี้ว่าหน่วยถ้อยที่ตามมาเป็นผลของหน่วยถ้อยที่แสดงไว้ก่อนหน้านี้ ความหมายแบบเป็นเหตุเป็นผลเกิดจากการที่ผู้รับสารสามารถตีความได้ว่าสารสนเทศของหน่วยถ้อยที่สองเป็นผลของสารสนเทศที่แสดงในหน่วยถ้อยแรกได้ หากสารสนเทศเปลี่ยนไป ความหมายเป็นเหตุเป็นผลก็อาจหายไป เช่น ในตัวอย่างต่อไปนี้ หน่วยถ้อยที่มี “ซึ่ง” นำหน้าไม่อาจเข้าใจได้ว่าเป็นผลของสารสนเทศที่แสดงไว้ในหน่วยถ้อยก่อนหน้า ดังนั้น จึงไม่มีความหมายแบบเป็นเหตุเป็นผล

(14ก) ถ้าพบก็หมายถึงว่าประเทศไทยจะเข้าข่ายเป็นแหล่งแพร่เชื้อเพิ่มอีก 1 ประเทศ ซึ่งปัจจุบันพบประเทศที่เป็นแหล่งแพร่เชื้อแล้วสิบประเทศ

(15ก) เนื่องด้วยเกิดพายุใหญ่ในกรุงเทพฯ จนถึงพัดกระเบื้องหลังคาตำหนักปลิวไปนั้น คงต้องมีการซ่อมหลังคาตำหนัก ซึ่งยังไม่ทราบว่าค่าใช้จ่ายทั้งหมดเป็นจำนวนเท่าไร

นอกจากนี้ “ซึ่ง” ยังแตกต่างจากดัชนีปริจเฉทที่นำหน้าผลตัวอื่น ๆ เช่น “ดังนั้น” “เพราะฉะนั้น” “ด้วยเหตุนี้” เพราะไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำว่า “จึง” ได้ เช่น

(16) นาย ก ตั้งใจเรียนมาก ดังนั้น/เพราะฉะนั้น/ด้วยเหตุนี้/ *ซึ่ง นาย ก จึงสอบได้คะแนนดี

ในกรณีที่ “ซึ่ง” ปรากฏระหว่างหน่วยถ้อยที่สามารถตีความได้ว่ามีความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผลกันนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า “ซึ่ง” ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องเท่านั้น โดย “เรื่อง” ถูกละไว้ในฐานที่เข้าใจว่าเป็นสารสนเทศทั้งหมดที่สื่อสารในหน่วยถ้อยที่นำหน้านั้นเอง

(14) ถ้าพบก็หมายถึงว่าประเทศไทยจะเข้าข่ายเป็นแหล่งแพร่เชื้อเพิ่มอีก 1 ประเทศซึ่งสถานการณ์จะรุนแรงขึ้น = สำหรับเรื่องที่ว่าถ้าพบก็หมายถึงว่าประเทศไทยจะเข้าข่ายเป็นแหล่งแพร่เชื้อเพิ่มอีก 1 ประเทศนั้น สถานการณ์จะรุนแรงขึ้น

(15) เนื่องด้วยเกิดพายุใหญ่ในกรุงเทพฯ จนถึงพัดกระเบื้องหลังคาตำหนักปลิวไปนั้น คงต้องมีการซ่อมหลังคาตำหนักซึ่งบางทีอาจจะต้องย้ายเสด็จมาประทับตำหนักเก่า = สำหรับเรื่องที่ว่าคงต้องมีการซ่อมหลังคาตำหนักเนื่องด้วยเกิดพายุใหญ่ในกรุงเทพฯ จนถึงพัดกระเบื้องหลังคาตำหนักปลิวไปนั้น บางทีอาจจะต้องย้ายเสด็จมาประทับตำหนักเก่า

กล่าวโดยสรุป เมื่อ “ซึ่ง” ปรากฏระหว่างหน่วยย่อย คำ ๆ นี้ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉทที่แสดงความหมายแบบเสริมความและแบบเป็นเหตุเป็นผล แต่เป็นตัวบ่งชี้ “เรื่อง” ที่ถูกละไว้ในฐานที่เข้าใจ เนื่องจากเป็นสารสนเทศที่แสดงไว้ในหน่วยย่อยก่อนหน้า ดังนั้น ในฐานะเป็นตัวบ่งชี้เรื่อง “ซึ่ง” สามารถปรากฏร่วมกับคำนามหรือนามวลีที่อ้างอิงกลับไปถึงสารสนเทศใดสารสนเทศหนึ่งซึ่งปรากฏในหน่วยย่อยก่อนหน้า (ดังที่แสดงไว้ใน 4.4) หรือปรากฏโดยที่ “เรื่อง” ถูกละไว้ในกรณีที่ “เรื่อง” นั้นเป็นสารสนเทศทั้งหมดที่แสดงในหน่วยย่อยก่อนหน้า

ในการแบ่งประเภทดัชนีปริจเฉทของปอร์โตเลส (Portolés, 1998) และ มาร์ติน โซราควิโน และปอร์โตเลส (Martín Zorraquino & Portolés, 1999) ที่ผู้วิจัยเสนอไว้ในตอนต้นของบทความนี้ รวมทั้งการแบ่งประเภทดัชนีปริจเฉทซึ่งปรากฏในงานวิจัยของวิภา วัฒนวิงสะ (Wipah Chanawangsa, 1986) เพ็ชรศิริ วงศ์วิภานนท์ (2531) นันทวัน ม่วงปิ่น (Nantawan Mongpin, 1989) เทพี จรัสจรุงเกียรติ (2543) และกาญจนา ยอดศิริจินดา (2545) ไม่ได้มีการพิจารณาว่าตัวบ่งชี้เรื่องเป็นดัชนีปริจเฉท อย่งไรก็ดี

ตามที่ซิฟวานเต ออนรูเบีย (Cifuentes Honrubia, 2001, pp. 239-240) ได้สรุปไว้ ตัวบ่งชี้เรื่องในภาษาสเปน เช่น *sobre, con respecto a, en cuanto a, por lo que se refiere a, en lo concerniente a, a propósito de, referente a, respecto a, en lo tocante a* และ *por lo que respecta a* เป็นดัชนีปริจเฉทประเภทหนึ่งสำหรับนักวิจัยหลาย ๆ คน เช่น กาสซานี (Cassany, 1995) กาสาโด เบลาร์เด (Casado Velarde, 1998) และโยเรนเต อาร์โกชา (Llorente Arcocha, 1996) นักวิจัยเหล่านี้พิจารณาว่าตัวบ่งชี้เรื่องเป็นดัชนีปริจเฉทเพราะตัวบ่งชี้เรื่องมีคุณสมบัติเป็นดัชนีปริจเฉทครบถ้วน กล่าวคือ 1) เป็นคำที่ไม่เปลี่ยนรูป หรือมีแนวโน้มที่จะไม่เปลี่ยนรูป 2) ไม่มีหน้าที่เชิงวากยสัมพันธ์ในระดับประโยค ซึ่งจะเห็นได้จากความหมายของตัวบ่งชี้เรื่องไม่มีผลต่อความเป็นจริงหรือเท็จของสารสนเทศที่ปรากฏในหน่วยย่อย 3) มีความหมายเชิงกระบวนการ กล่าวคือ ทำหน้าที่บ่งชี้ “เรื่อง” ซึ่งเป็นสารสนเทศเก่าที่ปรากฏมาก่อนแล้วในปริจเฉทหรือในบริบท แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงกันทางเนื้อหาของหน่วยย่อยต่าง ๆ และทำให้ปริจเฉทมีเอกภาพมากยิ่งขึ้น

คำว่า “ซึ่ง” ในฐานะตัวบ่งชี้เรื่องมีคุณสมบัติดังกล่าวเหล่านี้ ดังนั้น จึงน่าจะพิจารณาได้ว่า “ซึ่ง” ในฐานะตัวบ่งชี้เรื่องเป็นดัชนีปริจเฉท และเนื่องจากหน้าที่บ่งชี้เรื่องของคำว่า “ซึ่ง” เป็นกลไกอย่างหนึ่งซึ่งแสดงการจัดสารสนเทศในปริจเฉทเป็นส่วนต่างๆ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า อาจจัดว่า “ซึ่ง” และตัวบ่งชี้เรื่องตัวอื่น ๆ เป็นกลุ่มย่อยกลุ่มหนึ่งของดัชนีปริจเฉทประเภทแสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปริจเฉท (Information structure marker)

สรุป

คำว่า “ซึ่ง” ที่ปรากฏระหว่างหน่วยย่อย ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉทแบบเสริมความหรือแบบเป็นเหตุเป็นผล พูดอีกอย่างก็คือ ความหมายแบบเสริมความและเป็นเหตุเป็นผลที่พบในบางกรณีที่มีการใช้ “ซึ่ง” ระหว่างหน่วยย่อยเป็นเพียงผลจากบริบท ไม่ใช่จากความหมายของ “ซึ่ง” ความหมายที่

แท้จริงของคำ ๆ นี้ คือความหมายบ่งชี้ว่า สารสนเทศที่ปรากฏในหน่วยย่อยที่นำหน้ามาก่อนนั้นเป็น “เรื่อง” ของหน่วยย่อยที่ตามมา โดย “เรื่อง” ที่มี “ซึ่ง” เป็นตัวบ่งชี้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ 1) เป็นสารสนเทศส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดที่ปรากฏในหน่วยย่อยที่นำหน้ามาก่อนทันทีเสมอ และ 2) อาจปรากฏหลัง “ซึ่ง” โดยการใช้รูปแทน การซ้ำคำ/วลี หรืออาจถูกละไว้ในฐานที่เข้าใจในกรณีที่ “เรื่อง” เป็นสารสนเทศทั้งหมดที่ปรากฏในหน่วยย่อยที่เพิ่งจบไป “ซึ่ง” ในฐานะเป็นตัวบ่งชี้เรื่องมีคุณสมบัติเป็นดัชนีปริจเฉทครบถ้วน นอกจากนี้ การใช้ “ซึ่ง” เพื่อบ่งชี้เรื่องยังเป็นกลไกทางภาษาอย่างหนึ่งซึ่งช่วยแยกสารสนเทศในปริจเฉทเป็นส่วนต่างๆ และช่วยทำให้ปริจเฉทมีเอกภาพ ดังนั้น เราจึงอาจพิจารณาได้ว่า “ซึ่ง” ในฐานะเป็นตัวบ่งชี้เรื่องเป็นดัชนีปริจเฉทประเภทหนึ่งซึ่งแสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในปริจเฉท

เชิงอรรถตอนท้าย

¹ ในบทความนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า “ปริจเฉท” แทนคำว่า “สัมพันธสาร” ซึ่งใช้ในงานวิจัยของนัทธชนัน เขาวพัฒนา (2551) เนื่องจากพิจารณาเห็นว่า “ปริจเฉท” เป็นคำที่ใช้อย่างแพร่หลายมากกว่า ด้วยเหตุผลเดียวกันนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า “ดัชนีปริจเฉท” เพื่ออ้างถึง “ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร” ซึ่งปรากฏในงานวิจัยของ นัทธชนัน เขาวพัฒนา (2551)

² ยกตัวอย่างเช่น ดัชนีปริจเฉท “นอกจากนี้” อาจเปลี่ยนรูปเป็น “นอกจากนั้น” ได้ แต่ไม่สามารถเปลี่ยนรูปเป็น “นอกจากนั้น” หรือ “นอกจากโน้น”

³ เนื่องจากดัชนีปริจเฉทไม่ได้ทำหน้าที่ใด ๆ ในระดับประโยคหรือเชิงวากยสัมพันธ์ ดังนั้นจึงไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ ไม่สามารถนำมาตั้งคำถาม และไม่สามารถนำมาเป็นจุดสำคัญในโครงสร้างประโยค “...คือ...” นอกจากนี้ ยังไม่สามารถใช้คำสรรพนามแทนดัชนีปริจเฉท

⁴ ดัชนีปริจเฉททางตัวอาจะยังคงรักษาความหมายเชิงมโนทัศน์ (conceptual meaning) ไว้อยู่บ้าง เช่น ดัชนีปริจเฉท “โดยสรุป” “อีกประการหนึ่ง” “กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ” เป็นต้น

⁵ เช่นเดียวกับปราณี กุลละวณิช (2549) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) นัทธชนัน เขาวพัฒนา (2551, หน้า 66) วิเคราะห์ว่า “ซึ่ง” ไม่ใช่ประพันธสรรพนาม (relative pronoun) “เนื่องจากไม่ได้ใช้เป็นสรรพนามโดยทั่วไปในภาษาไทยและไม่มีคุณสมบัติของสรรพนามตามที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) กล่าวไว้” กล่าวคือ คำว่า **ซึ่ง** ไม่สามารถปรากฏหน้าตัวกำหนด “นี้” (***ซึ่งนี้**) ไม่สามารถปรากฏหลังกริยา (***ยืมซึ่ง *หาซึ่ง**) และไม่สามารถปรากฏหลังบุพบท (***ในซึ่ง *บนซึ่ง**)

⁶ ในตัวอย่างต่อไปนี้จะเห็นว่า “สำหรับ” นำหน้า “เรื่อง” (“มหาวิทยาลัยอีสาน”) ซึ่งเป็นสารสนเทศที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในย่อหน้าแรก

เมื่อไม่กี่วันที่ผ่านมามาสากรมหาวิทยาลัยอีสานได้สั่งพักการปฏิบัติงานของอธิการบดี คือ ดร. อัญญาภรณ์ แสงวงการ และคณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยทั้งหมดหลังจากมีข่าวว่าถูกตรวจพบว่า มหาวิทยาลัยดังกล่าวขายปริญญาให้นักศึกษาและได้แต่งตั้ง ศ.เกียรติคุณ ดร.สุมนต์ สกลไชย กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่นรักษาการแทนอธิการบดี

หน่วยราชการที่ทำหน้าที่กำกับดูแลมหาวิทยาลัย (...)

ทางด้าน ศ.ดร.ประสาธ สืบคำ (...)

ในฐานะประธาน ทปอ.ขอเรียกร้องให้ (...)

สำหรับมหาวิทยาลัยอีสานนั้นเพิ่งได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นมหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2552 ที่ผ่านมานี้เอง (... (แนวหน้า 30/04/2554)

⁷ การโต้แย้งแสดงเหตุผล (argumentation) ประกอบไปด้วย ข้อเสนอ (arguments) ข้อสรุป (conclusion) และข้อสันนิษฐาน (assumption) ข้อสันนิษฐานเป็นส่วนประกอบที่ทำให้เราอนุมานข้อสรุปจากข้อเสนอได้ ส่วนใหญ่ข้อสันนิษฐานจะถูกละไว้ เนื่องจากเป็นความรู้เชิงวัฒนธรรมที่ทราบโดยทั่วกัน ดังเช่นในหน่วยถ้อย “ความยากจนนี้เองที่จะเป็นตัวปัญหาสำหรับการจัดโครงการนันทนาการได้ เพราะเมื่อคนยากจนมีมาก คนจะให้ความสนใจในกิจกรรมนันทนาการลดน้อยลง” เราสามารถจำแนกได้ว่า “ความยากจนนี้เองที่จะเป็นตัวปัญหาสำหรับการจัดโครงการนันทนาการได้” เป็นข้อสรุป และ “เมื่อคนยากจนมีมาก คนจะให้ความสนใจในกิจกรรมนันทนาการลดน้อยลง” เป็นข้อเสนอ ส่วนข้อสันนิษฐานที่ไม่ได้แสดงไว้ที่ทำให้เราเข้าใจความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผลนี้ได้คือข้อสันนิษฐาน “คนยากจนให้ความสนใจกับการหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องมากกว่ากิจกรรมนันทนาการ”

บรรณานุกรม

- กาญจนา ขอดศิริจินดา. (2545). *หน่วยเชื่อมโยงในวัจนลีลาแบบพูดและแบบเขียนในภาษาไทย*.
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพี จรัสรุ่งเกียรติ. (2543). *หน่วยเชื่อมโยงปริจเฉทภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน*.
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธชนัน เยาวพัฒน์. (2551). *พัฒนาการของพหูพจน์ที่ของคำว่า “ซึ่ง” ในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุลละวณิชย์. (2549). *อนุประโยคขยายนาม: คุณาอนุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนาม*.
ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ), *หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย:
หน่วยสร้างคุณาอนุประโยค หน่วยสร้างอนุประโยคเต็มเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียง และ
หน่วยสร้างกรรมวาก*, หน้า 7-65. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพียรศิริ วงศ์วิถานนท์. (2531). *การวิเคราะห์โครงสร้างความในภาษาไทย: ข้อเขียนประเภทแสดง
ความคิดเห็นในสาขามนุษยศาสตร์*. รายงานวิจัยทุนรัชดาภิเษกสมโภช.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2552). *หลักสำคัญในการจำแนกชนิดของคำในภาษาไทย*. ใน อมรา
ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ และศรวนีย์ สรรคบุรานุรักษ์ (บรรณาธิการ),
*รวมบทความเสนอในการประชุมวิชาการ โครงการไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษา
ย่อยเรื่อง ความหลากหลายของภาษาในสังคมไทย ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่น และ
ภาษาย่อยในสังคมไทย: ประเด็นปัญหาและข้อค้นพบใหม่*. เชียงราย: บดินทร์การพิมพ์.
- Anscombe, J. C. & Ducrot, O. (1983). *L'argumentation dans la langue*. Bruselas: Mardaga.
lengua. Madrid: Gredos.
- Briz Gómez, A. (1998). *El español coloquial en la conversación. Esbozo de pragmatogramática*.
Barcelona: Ariel.
- Casado Velarde, M. (1998): “Lingüística del texto y marcadores del discurso”. In M. A. Martín
Zorraquino, & E. Montolio Durán, (coords.), *Los marcadores del discurso*:

teoría y análisis (pp. 55-70). Madrid: Arco Libros.

Cassany, D. (1995). *La cocina de la escritura*. Barcelona: anagrama.

Chanawangsa, W. (1986). *Cohesion in Thai*. Doctoral dissertation, George University.

Cifuentes Honrubia, J. L. (2001): “Marcadores discursivos, topicalizadores y locuciones prepositivas en español”, en *Lingüística Española Actual*, XXIII, 2, pp. 237-255.

Domínguez García, M. N. (2007): *Conectores discursivos en textos argumentativos breves*. Madrid: Arco Libros.

Fuentes Rodríguez, C. (1987). *Enlaces extraoracionales*. Sevilla: Alfar.

Halliday, M. A. K. & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London: Longman.

Iwasaki S. & Ingkaphirom, P. (2005). *A reference grammar of Thai*. Cambridge: University Press of Cambridge.

Llorente Arcocha, M. T. (1996): *Organizadores de la conversación: operadores discursivos en español*. Salamanca: Universidad Pontificia de Salamanca, Caja Salamanca y Soria.

Martín Zorraquino, M. A. & Portolés, J. (1999). “Los marcadores del discurso”. In Bosque, I. & Demonte, V. (dirs.), *Gramática descriptiva de la lengua española* (pp. 4051-4213). Madrid: Espasa Calpe.

Mederos Martín, H. (1988). *Procedimientos de cohesión en el español actual*. Santa Cruz de Tenerife: Cabildo Insular de Tenerife.

Mongpin, N. (1989). *Cohesion in Thai conversation*. Master’s thesis, Mahidol University.

Pons Bordería, S. (1998). *Conexión y conectores: estudio de su relación en el registro informal de la lengua*. Valencia: Universidad de Valencia.

Portolés, J. (1998). *Marcadores del discurso*. Barcelona: Ariel.

Schiffirin, D. (1987). *Discourse markers*. Cambridge: University Press.

Wipa Chanawangsa. (1986). *Cohesion in Thai*. Doctoral dissertation, George University.